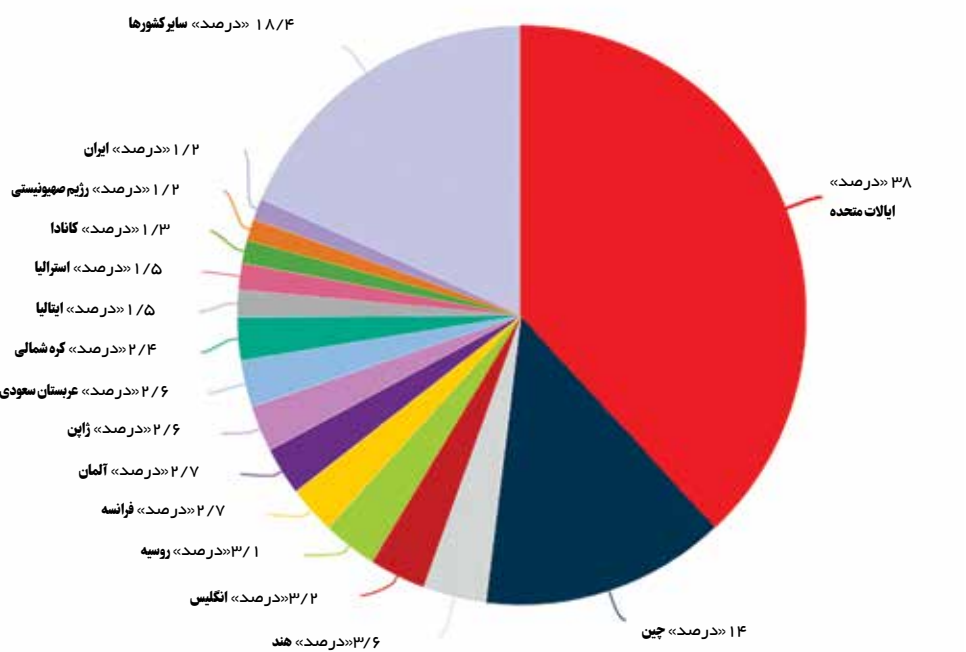

چه کسی نظامی گری می کند؟

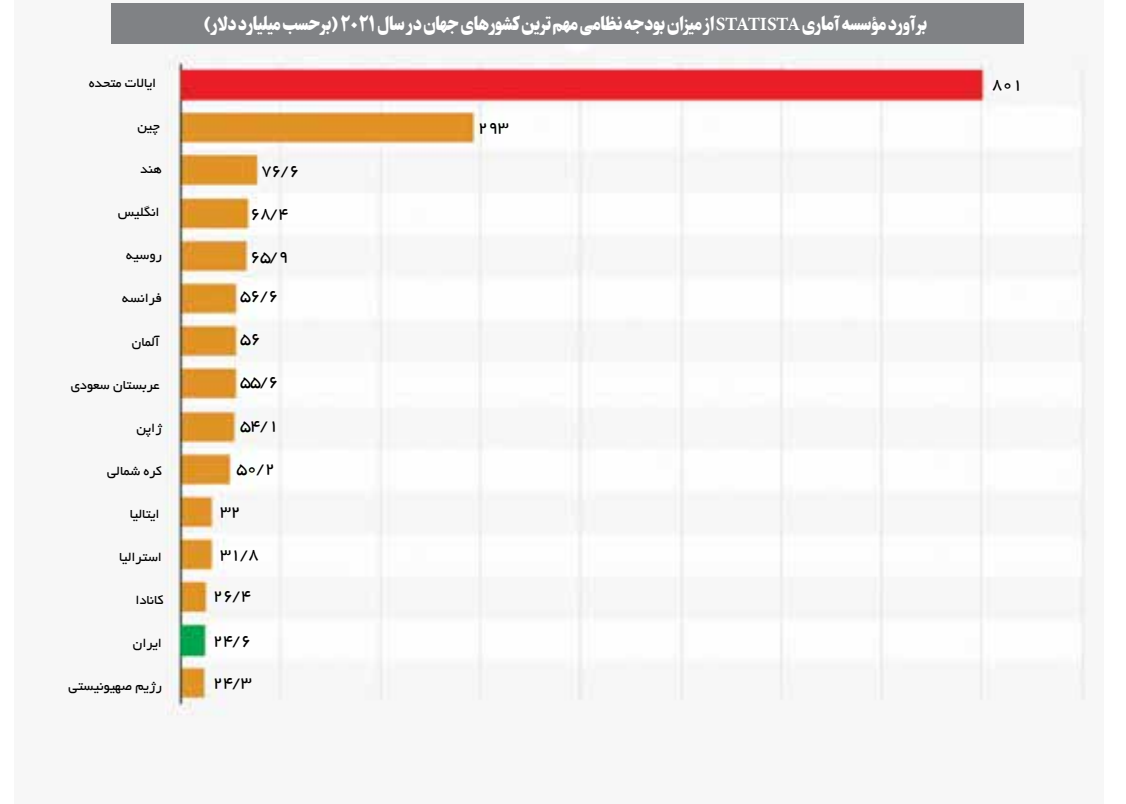
بودجه نظامی ایران تاکنون نه تنها بودجه گزافی نبوده است بلکه در مقایسه با تهدیدات منطقه‌ای و فرمانطقه‌ای بودجه‌ای متعادل و حتی کم بوده و عملکرد درخشان نیروهای مسلح در این حوزه موجب شده است که تاکنون امنیت مرزی و امنیت داخلی ایران به بهترین شکل ممکن در برابر تهدیدات چند بعدی حفظ شود. از این رو نمی توان کاستی‌های موجود در سایر بخش‌ها را به حساب بودجه نظامی نوشت

گروه سیاست - سال‌هاست که این سخن به صورت عامیانه شنیده می‌شود که بخش عمده‌ای از درآمدهای ملی ایران صرف بخش نظامی می‌شود، در حالی که به نیازهای سایر بخش‌ها توجهی نشده و همین مسأله موجب ضعف عملکرد در سایر بخش‌ها شده است. بخشی از این نتیجه‌گیری ناشی از تفاوت عملکرد و نتیجه بین بخش نظامی و سایر بخش‌های کشور است که موجب می‌شود موفقیت این بخش صرفاً به مقدار بودجه تخصیص یافته به آن نسبت داده شود. در حالی که موفقیت‌ها در این بخش به صورت ویژه‌ای ناشی از طرح‌ریزی هوشمندانه سیاست‌های نظامی، هوشمندی وزارت دفاع در حرکت همگام با تکنولوژی جهانی و روحیه ویژه نیروهای مسلح است. با این حال این بهانه موضوعی مناسب برای پرداختن و نتیجه‌گیری در این خصوص است که آیا واقعاً بودجه نظامی ایران غیر ضروری است یا بی‌استی حتی به فکر افزایش این بودجه بود؟ نمودارهای پایین بخوبی نشان می‌دهند که اولاً آمریکا بالاترین سطح نظامی‌گری در جهان را به خود اختصاص داده است و ثانیاً ایران در میان کشورهای جهان و بازیگران منطقه در نسبت با سطح بالای تهدیدات، بودجه نظامی بسیار پایینی دارد.

ارزیابی مؤسسه آماری STATISTA از بودجه نظامی کشورهای مهم جهان (درصد بودجه هر کشور از تولید ناخالص داخلی آن کشور محاسبه شده است)

منبع اطلاعات نمودارها، statista.com

نگاهی به ضرورت‌ها و الزامات تقویت بودجه نظامی کشور

ایران؛ طراح پازل امنیت در خاورمیانه

زینب یوسفوند

برای داشتن درک درست از میزان بودجه نظامی کشورها لازم است که نگاهی به بودجه دو سال اخیر آنها بیندازیم. به گزارش نشریه میلیتاری بالانس بودجه نظامی بازیگران مهم خاورمیانه در سال ۲۰۲۰ عبارت بوده است از ایران ۸۰۲ میلیارد دلار، عراق ۱۰ میلیارد دلار، رژیم صهیونیستی ۱۷ میلیارد دلار، کویت ۷ میلیارد دلار، عمان ۷ میلیارد دلار، قطر ۶٫۷ میلیارد دلار، عربستان سعودی ۴۸ میلیارد دلار و امارات ۱۹٫۸ میلیارد دلار. این داده‌ها نشان می‌دهد که بودجه نظامی ایران با وسعت و نیروی نظامی چندین برابر بیشتر از کشورهای دیگر منطقه، هم ردیف کشورهای چو کویت و قطر بوده است. در حالی که تنها در مقام مقایسه، ایران به گفته این نشریه دارای بیش از نیم میلیون نیروی نظامی فعال است در حالی که عراق ۱۹۰ هزار، رژیم صهیونیستی ۱۶۹ هزار، کویت ۱۷۵۰۰، عمان ۴۲۶۰۰، قطر ۱۶۵۰۰ و عربستان ۲۲۷ هزار نفر پرسنل نظامی فعال دارند. در حالی این کشورها بودجه نظامی برابر با ایران را برای رشد و توسعه امنیت خود در نظر گرفته‌اند که مساحت آنها به غیر از عربستان تنها به اندازه یک استان ایران و حتی کوچکتر از آن است.

صرف امور نظامی کنند. در سال ۲۰۲۲ نیز جو بایدن رئیس‌جمهور آمریکا لایحه بودجه نظامی ۷۶۸ میلیارد دلاری این کشور را امضا و آن را به قانون تبدیل کرد. این در حالی است که بودجه نظامی آمریکا در سال ۲۰۲۱، ۷۴۰ میلیارد دلار و در سال ۲۰۲۰، ۷۳۸ میلیارد دلار بوده و لذا بودجه ۲۰۲۲ این کشور با افزایش قابل توجهی نسبت به سال‌های قبل همراه است.

آلمان سومین کشور با بالاترین بودجه نظامی در اروپای مرکزی و غربی است که در سال ۲۰۲۱ بیش از ۵۶ میلیارد دلار صرف هزینه‌های نظامی خود کرده که ۱۳ درصد تولید ناخالص داخلی این کشور را تشکیل داده بود. گفتنی است دولت آلمان در ۲۷ فوریه ۲۰۲۲، ۱۰۰ میلیارد یورو (۷۸۱۲ میلیارد دلار) از بودجه این سال را به تسلیحات و تقویت بنیه نظامی اختصاص داد و به این ترتیب، از نظر بودجه نظامی در سال ۲۰۲۲، پس از آمریکا و چین و در رده سوم جهان قرار گرفت. در دنیای پس از جنگ جهانی دوم این حادثه تاریخی است و بار دیگر آلمان را به عنوان یک کشور نظامی‌گر مطرح می‌کند.

بودجه نظامی ایران نسبت به سطح بالای تهدیدها بسیار کم است

باید توجه داشت کشورهای دیگر بویژه کشورهای اروپایی در مقایسه با جمهوری اسلامی ایران در ۲۰۲۱ به ۲۴٫۶ میلیارد دلار رسیده و رتبه چهاردهم جهان را در این زمینه دارد. جالب آن است که رژیم صهیونیستی که از نظر قلمرو جغرافیایی و جمعیت با ایران قابل مقایسه نیست و در سطحی بسیار کوچکتر قرار دارد، با ۲۴٫۳ میلیارد دلار هزینه تنها یک رتبه پایین‌تر از ایران و در جایگاه پانزدهم قرار گرفته است.

همچنین در سال ۲۰۲۱، هزینه‌های نظامی قطر بیش از ۱۱٫۶ میلیارد دلار بوده که این کشور را به پنجمین کشور با بیشترین هزینه نظامی در خاورمیانه تبدیل می‌کند. هزینه نظامی قطر در سال ۲۰۲۱ نسبت به سال ۲۰۲۰ با ۴۳۴ درصد رشد همراه بوده است. هند نیز با ۷۶٫۶ میلیارد دلار هزینه بعد از ایالات متحده و چین سومین کشور در زمینه بیشترین مقدار بودجه نظامی در سال ۲۰۲۱ بوده است. انگلیس نیز در جایگاه چهارم رتبه‌بندی ۲۰۲۱ قرار داشته و با سه درصد هزینه بیشتر نسبت به سال ۲۰۲۰، بودجه نظامی خود را در سال ۲۰۲۱ به بیش از ۶۸٫۴ میلیارد دلار رسانده بود. کشورهای اروپایی عضو ناتو نیز در سال ۲۰۲۱ تصمیم گرفتند که حداقل دو درصد تولید ناخالص داخلی خود را

نتیجه گیری

آنچه مورد بحث قرار گرفت نشان دهنده این است که در وضعیت حاضر نیروهای نظامی حاضر در پیرامون ایران به صورت ویژه در حوزه‌های دریایی،

تهدید بی ثباتی منطقه‌ای

جمهوری اسلامی ایران در منطقه‌ای واقع شده است که پیرامون آن را کشورهای بی ثباتی احاطه کرده‌اند. بی ثباتی در این کشورها تهدیدات متنوعی شامل تروریسم، خطر بروز درگیری‌های محدود مرزی، قاچاق و نفوذ انواع بی ثباتی‌ها در داخل کشور را برجسته می‌سازد. حفاظت گسترده از چنین مرزهایی نیازمند نیروی انسانی حرفه‌ای، آموزش دیده و گسترده است. چنین نیروی انسانی نیازمند بهره‌گیری از انواع تجهیزات روز دنیا در حوزه نظارتی و حفاظتی است تا بتواند وظایف خود را در پاسداری از مرزها بخوبی

به سرانجام برساند. به صورت متوسط یک نیروی حرفه‌ای نظامی نیازمند هزینه کرد چندین هزار دلار در قالب تجهیزات فردی کارآمد و همچنین پشتیبانی مؤثر است: تجهیزاتی شامل حلیقه‌های حفاظتی، کلاهخودهای مناسب، سلاح مدرن، تجهیزات اویتیکی مناسب شرایط مختلف، خودروی حفاظت شده و پشتیبانی مناسب عملیاتی که بدون وجود هریک از این اجزا، انجام مأموریت برای این نیروها دشوار و آنها در برابر تهدیدات آسیب‌پذیر خواهند بود. آسیب‌پذیری این نیروها نیز به معنی آسیب‌پذیری امنیت ملی و ساکنان سرزمین ایران است.

نیروی هوایی کشورهای منطقه

کشورهای منطقه بویژه کشورهای حاشیه خلیج فارس و همسایگان غربی ایران در حال تسلیح نیروی هوایی خود هستند. آنها به صورت ویژه به دنبال دستیابی به توانایی پنهان کاری هستند. این توانایی پنهان کاری به آنها موقعیتی می‌دهد که در صورت لزوم بتوانند به خاک کشورهای مورد نظر خود نفوذ کرده و مأموریت‌هایی علیه

اهداف خود، در عمق خاک کشور هدف اجرایی کنند. این در حالی است که نیروی هوایی ایران با وجود افسران قابل و توانمند در همه وجوه تعمیر و نگهداری تا خلبانان از نظر سطح تکنولوژیک قابلیت رقابت بالایی با کشورهای مورد نظر ندارد. از این رو تجهیز نیروی هوایی ایران به تسلیحات مدرن و جنگنده‌های نسل جدید و پنهان رهگیر و بمب‌افکن و همچنین هواپیماهای پشتیبانی نزدیک امری ضروری است.

”

بر اساس ادعای انستیتو بین‌المللی پژوهش‌های صلح استکهلم، بودجه نظامی ایران در سال ۲۰۲۱ به ۲۴٫۶ میلیارد دلار رسیده و رتبه چهاردهم جهان را در این زمینه دارد. جالب آن است که رژیم صهیونیستی که از نظر قلمرو جغرافیایی و جمعیت با ایران قابل مقایسه نیست و در سطحی بسیار کوچکتر قرار دارد، با ۲۴٫۳ میلیارد دلار هزینه تنها یک رتبه پایین‌تر از ایران و در جایگاه پانزدهم قرار گرفته است

خصوص بودجه نظامی ایران بایستی مورد توجه قرار بگیرد که ابداً نمی‌توان امنیت نظامی را از سایر ارکان امنیت و حیات یک کشور جدا کرد بلکه آن را بایستی اساسی‌ترین بخش از امنیت ملی دانست که در فقدان آن سایر ارکان نیز با ناتوانی و ضعف روبه رو خواهند شد. از این رو بودجه نظامی ایران تاکنون نه تنها بودجه گزافی نبوده است بلکه در مقایسه با تهدیدات منطقه‌ای و فرمانطقه‌ای بودجه‌ای متعادل و حتی کم بوده و عملکرد درخشان نیروهای مسلح در این حوزه موجب شده است که تاکنون امنیت مرزی و امنیت داخلی ایران به بهترین شکل ممکن در برابر تهدیدات چند بعدی حفظ شود. از این رو نمی‌توان کاستی‌های موجود در سایر بخش‌ها را به حساب بودجه نظامی نوشت و انتقام آن را از نیروهای مسلح فداکار گرفت، بلکه اتفاقاً به‌عنوان یکی از بخش‌های پر دستاورد ملی که تاکنون امنیت کشور را حفظ کرده‌اند بایستی برای تقویت این بخش تلاش بیشتری شود.

وضعیت آب‌های پیرامون ایران

در حال حاضر ناوگان پنجم آمریکا به‌عنوان یکی از ناوگان‌های دریایی برجسته جهان در خلیج فارس مستقر است. همچنین کشورهای منطقه و بویژه کشورهای حاشیه خلیج فارس بسرعت در حال توانمندسازی نیروی دریایی خود با کمک همپیمانان نظامی غربی هستند. در چنین شرایطی که آب‌های منطقه بشدت تحت تأثیر حضور نیروهای فرمانطقه‌ای است و از سوی دیگر بازیگران منطقه‌ای نیز به دنبال تجهیز

تهدیدات حوزه سایبری

با گسترش تکنولوژی حوزه سایبری به یک حوزه جدی عملیات نظامی و تهدید امنیتی تبدیل شده است. در همین راستا در طول سال‌های اخیر شاهد گسترش قرار دادهای امنیت سایبری کشورهای حاشیه خلیج فارس را رژیم صهیونیستی هستیم. به صورتی که اکنون رژیم صهیونیستی مدیریت فضای سایبری در حوزه ضد حمله و حملات سایبری را در کشورهای عربستان، امارات، قطر و بحرین در کنترل خود دارد. این مسأله نشان دهنده سرمایه‌گذاری گسترده این کشورها در حوزه عملیات سایبری و تشکیل ائتلاف سایبری علیه

تعمیر

نمایی از ناوشکن بومی جمهوری اسلامی ایران با عنوان «جماران»

خود هستند. امنیت دریایی ایران چه در خلیج فارس و دریای عمان و چه در خارج از آن بویژه در دریای سرخ می‌تواند مورد تهدید قرار بگیرد. این مسأله در جایی اهمیت دارد که درک کنیم دریای سرخ نقطه‌ای بسیار پر اهمیت در نقش و انتقال دریایی است که تسلط بر آن می‌تواند به صورت ویژه فشار امنیتی در خلیج فارس برای نیروی دریایی ایران را کاهش دهد. چنین اقدامی نیازمند گسترش یک نیروی دریایی کارآمد و ضربتی است که بتواند در اقیانوس‌ها نیز قابلیت اجرای عملیات‌های چندمنظوره را داشته باشد.

ایران در منطقه است. امری که خطر جدی را متوجه زیرساخت‌های امنیتی کشور می‌سازد و با توجه به نگرانی این کشورها در برابر بروز درگیری مستقیم با جمهوری اسلامی ایران سازوکاری اقدامات امنیتی سایبری علیه ایران و مردم ایران توسط این کشورها بسیار پر رنگ شده است. سرمایه‌گذاری جمهوری اسلامی ایران در این حوزه نیازمند جذب متخصصان، آموزش آکادمیک، تجهیز فنی و حرکت همگام با دانش جهانی در این حوزه است. عدم سرمایه‌گذاری در این حوزه و سهل‌انگاری در آن با توجه به شبکه محور بودن زیرساخت‌های کشور می‌تواند نتیجه‌ای برابر با درگیر شدن در یک جنگ اتمی را در پی داشته باشد.